

Етичні виклики цифрової епохи

*Юрій ПОЛУПАН, здобувач III освітньо-наукового ступеня (PhD)
Науковий керівник тез - Світлана ШИРОКА, канд. філос. наук, доцент
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Цифрові технології значно змінили наше життя, відкривши численні можливості для розвитку, але разом з ними виникли й етичні виклики, що ставлять під сумнів традиційні моральні уявлення. Одне з найбільш актуальних питань сьогодення стосується захисту приватності людини. Особисті дані часто використовуються в комерційних цілях без чіткого розуміння їхнього подальшого використання. Як забезпечити захист особистих даних, коли самі люди активно генерують великі обсяги такої інформації без належної свідомості?

У цьому контексті можна звернутися до ідей Канта, який вважав, що людська гідність повинна залишатися непорушною, навіть у світі сучасних технологій. З його точки зору, кожен має бути метою сам по собі, а не інструментом для досягнення чужих цілей. Це означає, що кожен має право контролювати свої персональні дані, і такий підхід міг би стати основою для розробки нових законодавчих ініціатив, які б чітко регулювали збір, зберігання та використання особистої інформації. Таким чином, проблема приватності повинна бути вирішена на рівні права, а також через підвищення обізнаності громадян.

Важливою є й проблема маніпуляції даними, зокрема у випадку таргетованої реклами. З позиції Канта, рекламні технології, які впливають на вибір і переконання користувачів без їхнього чіткого дозволу, можна розглядати як порушення автономії людини. Кант, мабуть, виступав би за створення більш чітких норм, що обмежують маніпуляції з персональними даними в комерційних цілях, зокрема в контексті рекламних алгоритмів. Хоча можна виділити і позитивні сторони, наприклад, завдяки аналізу персональних даних, платформи можуть надавати індивідуальні рекомендації, які допомагають користувачам швидше знайти продукти та послуги, що відповідають їхнім вподобанням.

Ще однією проблемою є цифровий контроль. Ідеї Мішеля Фуко, зокрема концепція «паноптикуму», добре ілюструють сучасні механізми цифрового спостереження, де компанії можуть стежити за користувачами, аналізувати їхні поведінкові патерни та на основі цього маніпулювати їхньою діяльністю. Для збереження індивідуальних прав і свобод важливо створювати прозорі механізми контролю над такими системами та забезпечувати законодавчі ініціативи, які гарантують захист особистої інформації.

Щоб вирішити ці проблеми, необхідно застосовувати комплексний підхід. Тому в першу чергу, на мою думку, варто запровадити більш суворе законодавство, яке б обмежувало збори і використання особистих даних без згоди користувачів. Крім того, важливо створити механізми, що дозволяють користувачам мати більше контролю над своїми даними, а також розвивати

інструменти для виявлення й боротьби з маніпуляціями в цифровому просторі. Також, необхідно сприяти розвитку цифрової грамотності серед громадян, щоб люди могли краще розуміти, як працюють сучасні технології та мати можливість захищати свої права в цифровому середовищі.

Таким чином, інтеграція етичних принципів у цифрові технології вимагає, з одного боку, чіткої регуляції та прозорості, а з іншого – розвитку критичного мислення у суспільстві, яке дозволить кожному з нас стати більш захищеним у світі, що постійно змінюється.

Література

1. Кант І. Критика чистого розуму. Київ: Юніверс, 2000. 504 с. – Режим доступу до ресурсу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Kant_Immanuel/Krytyka_chystoho_rozumu.pdf.
2. Бандура Д. Розвиток пенітернціарної системи Франції у філософській спадщині Мішеля Фуко. К. 2023. с. 37-40. – Режим доступу до ресурсу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/73365cc0-c31b-4a10-a187-349dc5bf6851/content>.
3. Філіппов С. Регулювання у сфері штучного інтелекту: від рекомендаційних етичних норм до правової регламентації. К. 2023. с. 77-80. – Режим доступу: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/73365cc0-c31b-4a10-a187-349dc5bf6851/content>.
4. Коваленко І., Мелякова Ю., Кальницький Е. Цифровий паноптикум та медіа: особливості контролю в культурно-комунікативній системі сучасного соціуму. Харків. Том 3 № 54 (2022). – DOI: <https://doi.org/10.21564/2663-5704.54.265593>.

Глобалізація і ціннісні трансформації: виклики та можливості сучасного соціуму

Роман КРАВЧУН, здобувач освіти

Науковий керівник – Наталя БІЛЬЧУК, канд. філос. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

У сучасному світі глобалізація є потужним процесом, що впливає на всі аспекти життя людини та соціуму. Вона призводить до інтеграції економік, політичних систем і культур, створюючи єдиний глобальний простір, в якому взаємодіють різні суспільства та індивіди. Однак разом із цим процесом виникають значні зміни в ціннісних орієнтирах як особистості, так і суспільства в цілому. Сучасний соціум перебуває в стані постійного пошуку нових моральних і етичних пріоритетів, адже традиційні цінності часто піддаються ревізії через виклики глобалізації.

Важливою складовою сучасних соціальних трансформацій є проблема гармонізації особистих і суспільних цінностей. Індивідуальні права, свободи та прагнення до самореалізації стали ключовими орієнтирами для сучасної людини. З одного боку, глобалізація відкриває нові можливості для реалізації особистісного потенціалу, забезпечуючи доступ до нових знань, технологій і культур. Але з іншого боку, індивід стикається з тиском глобальних структур, що можуть обмежувати його автономію і впливати на формування світогляду. Людина змушена адаптуватися до нових реалій, зберігаючи при цьому власну